

D.230

KRAJOWY OŚRODEK BADAŃ I
DOKUMENTACJI
ZABYTKÓW W WARSZAWIE
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

3807

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ EWANGELICKI OB. KATOLICKI FILIALNY P.W. NARODZENIA NMP

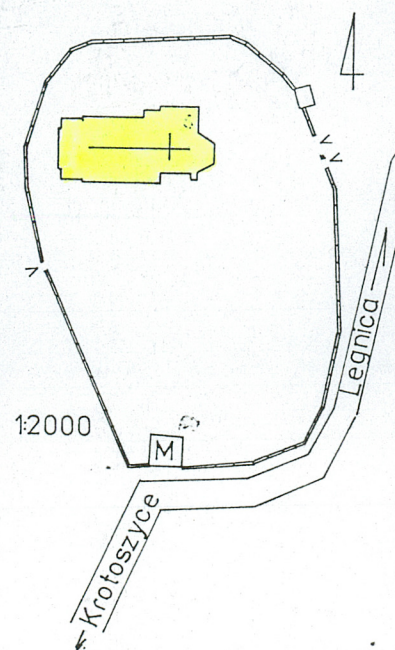
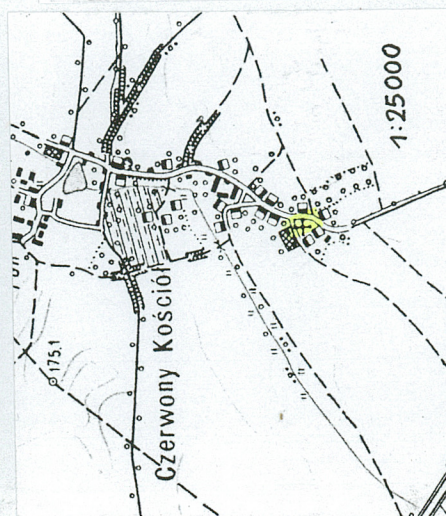
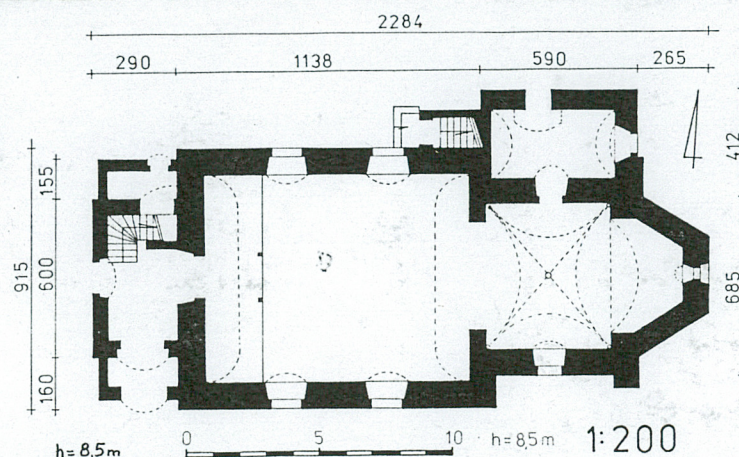
2. Czas powstania

ok. 1302, 1677,
1718, XIX w.

3. Miejscowość

CZERWONY KOŚCIÓŁ

11. Zdjęcie, sytuacja, orientacja

4. Adres 59-223 Krotoszyce

działka geodez.

5. Przynależność administracyjna

województwo – **dolnośląskie**powiat – **legnicki**gmina – **Krotoszyce**

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Ruffa ecclesia – 1366, Rotinkirchin - 1414

ROTHKIRCH

7. Przynależność administracyjna przed 1.01. 1999

województwo - **legnickie**gmina – **Krotoszyce**

8. Właściciel i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka**p.w. Wniebowzięcia NMP****59-223 Krotoszyce, ul. Piastowska 29**

9. Użytkownik i jego adres

jak wyżej

10. Rejestr zabytków

nr rej. 679 z dn. 14.04.1960

105/L/679

Historia

Kościół wymieniono po raz pierwszy w 1302 r, w 1315 książę Bolesław III potwierdza rycerzowi Woysicusowi patronat kościoła i mianuje proboszczem Gerharda.

W 1433 ufundowano dzwon, a inskrypcje na nim poświęcono patronowi kościoła – Św. Andrzejowi.

W roku 1677 i 1718 kościół był przebudowywany. Z pierwotnego, średniowiecznego, zachowało się sklepienie prezbiterium, wsparte na kolumnach o kielichowych kapitelach i talerzowych bazach oraz – prawdopodobnie- fragmenty ścian nawy. Z 1677 r. może pochodzić zakrystia. Prawdopodobnie podczas przebudowy w 1718 r. lub później, pod k. XVIII w. zlikwidowano sklepienie nawy i zastąpiono je wyżej umieszczonym sklepieniem pozornym, umożliwiającym wprowadzenie empor. Zmieniono też wtedy okna, przekształcono łuk tęczy, dobudowano kruchtę zachodnią oraz apsydę i – być może- sygnaturkę. Na rysunku Wernera występuje jeszcze niewysoka wieża od zachodu, którą rozebrano podczas którejś z przebudów po 1750 r.

W literaturze występuje także rok 1785 jako data wybudowania (!) nowego kościoła z zachowaniem starej nawy i prezbiterium (*Silesia Sacra*), jednak nie jest ona potwierdzona w innych źródłach.

Sytuacja

Kościół znajduje się na skraju siedliska wsi, przy drodze, w otoczeniu cmentarza, zamkniętego kamiennym murem.

Materiał, konstrukcja, technika

Ściany prezbiterium i nawy murowane z kamienia łamanego, sklepienia i ściany absydy z cegły pełnej, na zaprawie wapiennej; otynkowane zaprawą cementowo- wapienną na gładko. Gzyms wieńczący profilowany. Schody zewnętrzne z granitu. Konstrukcja wieżyczki - sygnaturki drewniana. Kraty współczesne.

Sklepienia i stropy: nawa nakryta pozornym sklepieniem kolebkowym o wykroju koszowym; prezbiterium nakryte sklepieniem krzyżowo- żebrowym, absyda – konchą, łuk tęczy półkolisty; zakrystia nakryta półkolistym sklepieniem kolebkowym, kruchta zachodnia ze stropem płaskim, drewnianym, z podsufitką.

Dachy: nad nawą i prezbiterium dwuspadowy; nad absydą trójspadowy, nad zakrystią, klatką schodową i kruchtą zachodnią- jednospadowe, nad aneksami – dwuspadowe; kryte ceramiczną dachówką typu karpiówka pojedynczo w łuskę. Wieżyczka sygnaturki kryta blaszanym hełmem baniastym. Nad dachem nawy, blisko kruchty ceglany komin.

Otwory: okienne prostokątne, zamknięte łukiem koszowym i półkoliście; drzwiowe: zamknięte łukiem koszowym (drzwi wejściowe do kościoła), łukiem odcinkowym i prosto (drzwi zewnętrzne i wewnętrzne).

Więźba dachowa: drewniana, krokwiowa; więźba wieżyczki w postaci wieńca stoczków i krzyżulców.

Posadzki i podłogi: w nawie i prezbiterium płyty kamienne i epitafia, w zakrystii posadzka betonowa, w kruchcie współczesne płytki ceramiczne;

Schody: wewnętrzne na emporę drewniane, zabiegowe z prostą, szczeblinową balustradą i profilowaną poręczą, na łozę – jednobiegowe, drewniane.

<p>14. Kubatura</p> <p>1477 m3</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>139 m2</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>kościół ewangelicki</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>kościół katolicki</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Przed 1959 r. rozebrano empory;</p> <p>W latach 1983-1984 parafia systemem gospodarczym pomalowała wnętrze oraz wymieniła okna na witrażowe;</p> <p>W 2001 r. wymieniono pokrycie dachu, wzmocniono więźbę, naprawiono tynki i pomalowano elewacje.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcja dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <ul style="list-style-type: none"> -Fundamenty i ściany zewnętrzne– stan dobry -Ściany wewnętrzne- stan dobry; -Sklepienia i stropy – stan dobry; -Pokrycie dachu - stan dobry -Więźba dachowa – stan dobry -Posadzki, podłogi- stan dobry -Schody wewnętrzne– konstrukcja schodów wymaga naprawy -Ślusarka okienna – stan dobry -Stolarka drzwiowa – stan dobry; -Wyposażenie – stan dobry; <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naprawić spękany gzyms obiegający nawę; • Naprawić konstrukcję schodów; • Przeprowadzić konserwację stolarki drzwiowej; • Wyremontować pomieszczenie łóży; 	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

Knie J., Alphabetisch – statistisch – topographische Uebersicht der Doerfer, Flecken, Staedte u.a. Orte der koenigl. Provinz Schlesien, Breslau 1845, S. 559

Lutsch H., Verzeichnis der Kunstdenkmaler der Provinz Schlesien. Die Kunstdenkmaler des Regierungs-Bezirks Liegnitz, Band III, Breslau 1891, S. 277

Neuling H., Schlesiens Kirchorte und kirchlichen Stiftungen bis zum Ausgange des Mittelalters, Breslau 1902, S. 267

Silesia Sacra. Kirchenstatistisch Handbuch von Schlesien nach dem Stande von 1945, Duesseldorf 1953, S. 128

Kozaczewski T., Jednonawowe kościoły romańskie na Dolnym Śląsku. W: Zeszyty naukowe Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 1957, s. 42, rys. 16, tabl. I-II

Pilch J., Zabytki architektury Dolnego Śląska, Wrocław 1978, s. 45

Wiejskie kościoły parafialne XIII w. na Śląsku (B-G). W: Prace Naukowe IHASiT Politechniki Wrocławskiej, W-w 1990, s. 30, rys. 283-293

Schematyzm diecezji legnickiej, Legnica 2002, s. 412

Prace konserwatorskie na terenie woj. dolnośląskiego w l. 1979-1999, WUOZ Wrocław 2005, s. 53

25. Opracował

tekst Leszek Dobrzyniecki, AXIS, X 2008

plany, rysunki Leszek Dobrzyniecki, AXIS, X 2008

zdjęcia fotograficzne Leszek Dobrzyniecki, AXIS, X 2008

miejsce przechowywania negatywów — archiwum autora

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Zdjęcia archiwalne z lat 50- tych XX w. w zbiorach WUOZ we Wrocławiu, Delegatura w Legnicy;

Pocztówka przedwojenna (br.)

Rysunek FB. Wernhera z *Topographia oder Prodromus Delineati Silesiae Ducatus*. Biblioteka Uniwersytetu Wrocławskiego nr neg. BU WR II – 150/P, 71x 73 mm

27. Załączniki

- wkładki z opisem - szt. 1
- wkładki z rzutem i przekrojem – szt. 1
- wkładki z fotografiami – szt. 6

1. Miejscowość, gmina, województwo

Czerwony Kościół, gm. Krotoszyce, pow. legnicki, woj. dolnośląskie

2. Obiekt /nazwa jak w karcie/

Kościół ew. ob. kat. fil. Narodzenia NMP

3. Zawartość wkładki

Opis – ciąg dalszy

Stolarka drzwiowa: *drzwi zewnętrzne*, główne: dwuskrzydłowe, zamknięte łukiem koszowym, płycinowe; listwa przymykowa sfazowana, płyciny żłobkowane, między nimi draperia; zawiasy pionowe, klamka i szyld oryginalne;

Drzwi wewnętrzne: **z kruchty do nawy** dwuskrzydłowe, zamknięte prosto, płycinowe; oryginalne klamka, szyld, zawiasy jw. Drzwi **na emporę** jednoskrzydłowe, deskowo-listwowe, od zewnątrz obite deskami na ukos, nitowane, na trzech zawiasach pasowych, oryginalne: klamka i szyld.

Drzwi **z prezbiterium do zakrystii:** jednoskrzydłowe, ramowo-deskowe, deski ułożone ukośnie, oryginalna klamka i zamek nakładkowy.

Stolarka okienna: w oknach nawy i prezbiterium współczesne barwne oszklenie witrażowe, w pozostałych oknach szkło bezbarwne osadzone w ślusarce.

Rzut:

regularny, na planie prostokąta z węższym od nawy prostokątnym prezbiterium i wielobocznie zamkniętą absydą. Wejście główne od strony zachodniej, poprzez prostokątną kruchtę obudowaną aneksami. Od północy zakrystia na planie prostokąta, do niej od zachodu dobudowana klatka schodowa, prowadząca wcześniej do łoży kolatorskiej, umiejscowionej nad zakrystią.

Bryła:

zwarta, na niskim, kamiennym cokole, wysuniętym nieco poza płaszczyznę ścian; dwukondygnacyjna, z dwuosiową nawą i jednoosiowym prezbiterium, kryta dachem dwuspadowym, z czworoboczną, latarniową wieżyczką sygnaturki od wschodu, nakrytą baniastym hełmem zakończonym ostrosłupowym daszkiem o podstawie ośmiobocznej, zwieńczonym puszką i wiatrowskazem. W dolnej części wieżyczki były niegdyś dwa prostokątne otwory od północy i południa. Od północy dwukondygnacyjna zakrystia; połączyć jej dachu stanowi przedłużenie dachu kościoła. Wejście od zachodu poprzez dwukondygnacyjną kruchtę, obudowaną niskimi aneksami; w jednym jest schowek (od północy) w drugim podcień

przed wejściem do kruchty, otwarty łukiem koszowym. W narożniku prezbiterium od południa przypora.

Elewacje:

regularne i symetryczne, z wyjątkiem północnej i wschodniej (zakrystia i klatka schodowa), bez podziałów i dekoracji.

Elewacja południowa: złożona z aneksu wejściowego, dwuosiowej ściany nawy, jednoosiowego prezbiterium. Okna nawy zamknięte koszowo, dolne niższe, okno prezbiterium prostokątne. W ścianie nawy i prezbiterium epitafia.

Elewacja wschodnia: złożona z wielobocznej, jednoosiowej absydy i jednoosiowej ściany zakrystii. W środkowej ścianie absydy półkoliście zamknięte okienko ujęte obramieniem z piaskowca. W ścianie zakrystii trzy prostokątne okna różnych rozmiarów. Szczyt tej elewacji odeskowany pod wieżyczką.

Elewacja zachodnia: złożona z jednoosiowej ściany kruchty i niskich aneksów bez otworów; nad kruchtą dwie osie zamkniętych koszowo okien nawy. Kruchta i aneksy obwiedzione profilowanym gzymsem wieńczącym. W ścianie aneksu od południa w płytkiej blendzie kamienne epitafium.

Elewacja północna: złożona z jednoosiowego aneksu (schowka), dwuosiowej ściany nawy, jak od południa, jednoosiowych: klatki schodowej i zakrystii. Wejście do klatki schodowej od zachodu poprzedzone granitowymi stopniami; doświetla ją owalne okienko, wieńczy profilowany gzymś. Zakrystia z prostokątnym otworem drzwiowym w przyziemiu i takimż oknem łoża w II kondygnacji.

Wnętrze:

wejście do kościoła wiedzie przez niewielki przedsionek- podcień w aneksie południowym do kruchty, w której znajduje się klatka schodowa, prowadząca na emporę. Z kruchty wejście do nawy pod emporą muzyczną. Wnętrze jednokondygnacyjne, pod pozorną kolebką obiega je drewniany, profilowany gzymś. Prezbiterium niższe i węższe od nawy, otwarte łukiem tęczowym półkolistym (kształt łuku wtórny); z prezbiterium wejście do zakrystii. Pozorne sklepienie

nawy malowane: pseudokasetony w nich rozety; sklepienie prezbiterium malowane: szablonowa wić roślinna; w ścianach dwa sakramentaria, jedno prostokątne z metalową kratką, dekorowaną rozetkami, drugie otwarte, o kształcie trójliścia i renesansowe, całopostaciowe epitafia. Empora dwukondygnacyjna o konstrukcji drewnianej, wspartej na ozdobnie zaciosanych słupach; balustrady pełne, z namalowanymi płycinami (współczesne).

Wyposażenie: ołtarz, sakramentarium, ambona, chrzcielnica, ławki, zespół epitafiów. Karty zabytków ruchomych w archiwum WUOZ Delegatura w Legnicy.

Instalacje: elektryczna, odwadniająca, odgromowa, alarmowa.

1. Miejscowość, gmina, województwo

Czerwony Kościół, gm. Krotoszyce, pow. legnicki, woj. dolnośląskie

2. Obiekt / nazwa jak w karcie/

Kościół ew. ob. kat. par. p.w. Wniebowzięcia NMP

3. Zawartość wkładki

Fotografie

7

5

8

6

1. Miejscowość, gmina, województwo

2. Obiekt / nazwa jak w karcie/

3. Zawartość wkładki

Czerwony Kościół, gm. Krotoszyce, pow. legnicki, woj. dolnośląskie

Kościół ew. ob. kat. par. p.w. Wniebowzięcia NMP

Fotografie

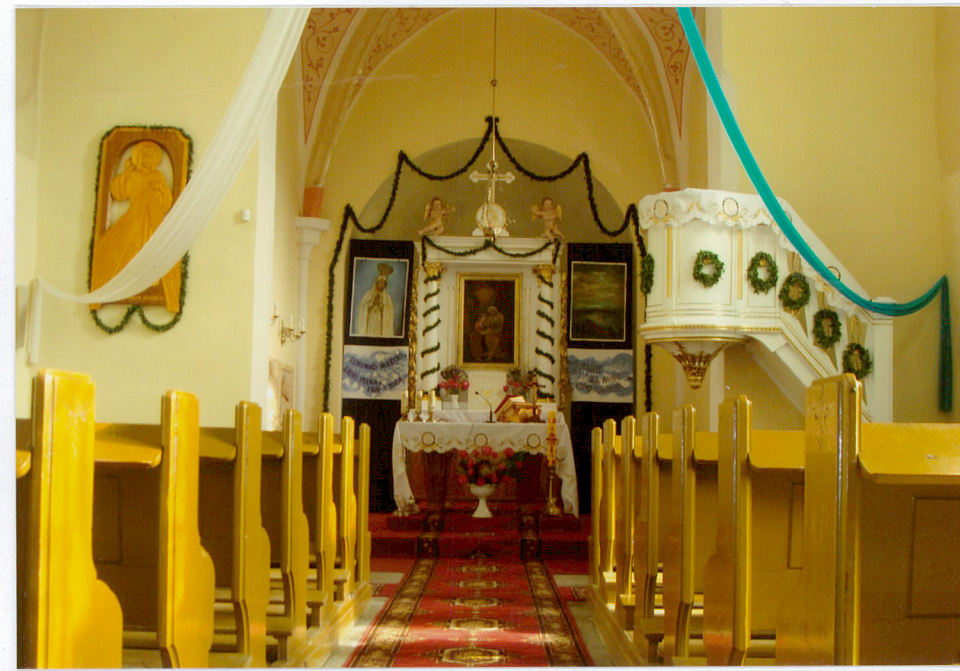
9

10

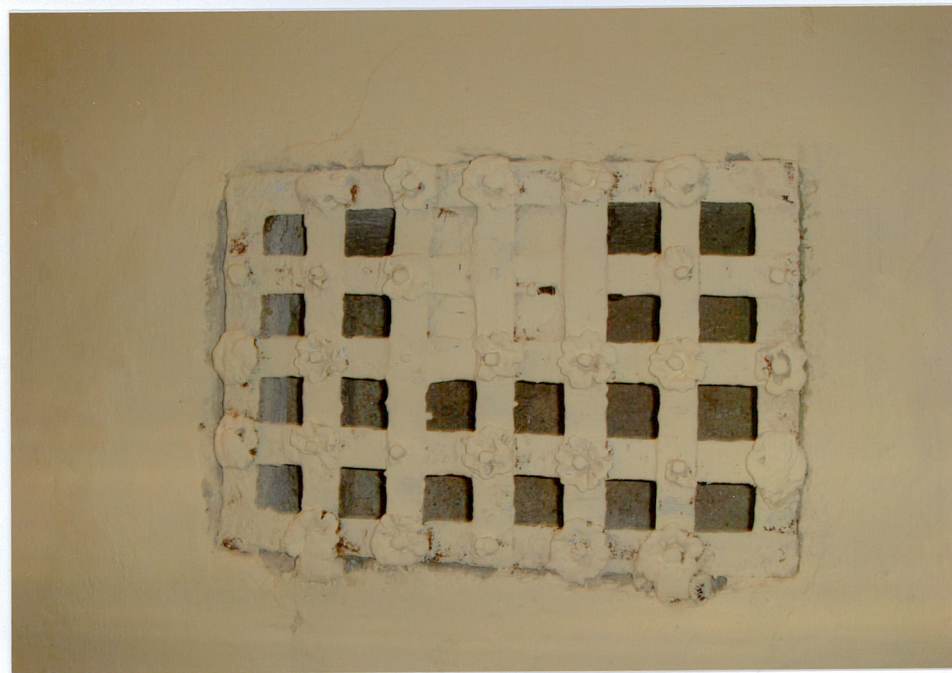
11

12

13

14

15

16

1. Miejscowość, gmina, województwo

Czerwony Kościół, gm. Krotoszyce, pow. legnicki, woj. dolnośląskie

2. Obiekt / nazwa jak w karcie /

Kościół ew. ob. kat. par. p.w. Wniebowzięcia NMP

3. Zawartość wkładki

Fotografie

17

18

19

20

21

22

23

24

1. Miejscowość, gmina, województwo

Czerwony Kościół, gm. Krotoszyce, pow. legnicki, woj. dolnośląskie

2. Obiekt / nazwa jak w karcie/

Kościół ew. ob. kat. par. p.w. Wniebowzięcia NMP

3. Zawartość wkładki

Fotografie

25

26

27

28

29

30

31

32

1. Miejscowość, gmina, województwo

2. Obiekt / nazwa jak w karcie/

3. Zawartość wkładki

Czerwony Kościół, gm. Krotoszyce, pow. legnicki, woj. dolnośląskie

Kościół ew. ob. kat. par. p.w. Wniebowzięcia NMP

Fotografie

33

34

35

36

37

38

39

40

1. Miejscowość, gmina, województwo

2. Obiekt / nazwa jak w karcie/

3. Zawartość wkładki

Czerwony Kościół, gm. Krotoszyce, pow. legnicki, woj. dolnośląskie

Kościół ew. ob. kat. par. p.w. Wniebowzięcia NMP

Fotografie

1. Widok od wschodu
2. Fragment elewacji wschodniej
3. Fragment elewacji północnej
4. Fragment elewacji zachodniej
5. Fragment elewacji zachodniej
6. Północny aneks elewacji zachodniej
7. Południowy aneks elewacji zachodniej od zach.
8. Południowy aneks elewacji zachodniej od pd.
9. Wejście do kościoła w aneksie pd.
10. Wieżyczka sygnaturki
11. Elewacja południowa
12. Wnętrze- widok w kierunku wschodnim
13. Wnętrze- sklepienie prezbiterium
14. Sakramentarium w ścianie prezbiterium
15. Wnętrze- widok w kierunku zachodnim
16. Wnętrze zakrystii
17. Klatka schodowa w dobudówce zachodniej
18. Klatka schodowa II kondygnacji
19. Drzwi z dobudówki zach. do nawy
20. Szczegół ww. drzwi

21. Te same drzwi od środka
22. Sakramentarium w ścianie prezbiterium
23. Kapitel kolumnki prezbiterium
24. Drzwi do zakrystii
25. Drzwi na emporę organową
26. Drzwi na emporę organową- widok od środka
27. Szczegół ww. drzwi
28. Drzwi wejściowe, główne
29. Szczegół ww. drzwi
30. Strop dobudówki zachodniej
31. Pozorne sklepienie nawy
32. Schody w dobudówce pn. do łoża
33. Pomieszczenie łoża
34. Pomieszczenie łoża
35. Wnętrze schowka w aneksie pn.
36. Drzwi w pomieszczeniu łoża
37. Szczegół ww. drzwi
38. Okienko absydy
39. Wieżba w kierunku prezbiterium
40. Wieżba wieżyczki

1. Miejscowość, gmina, województwo

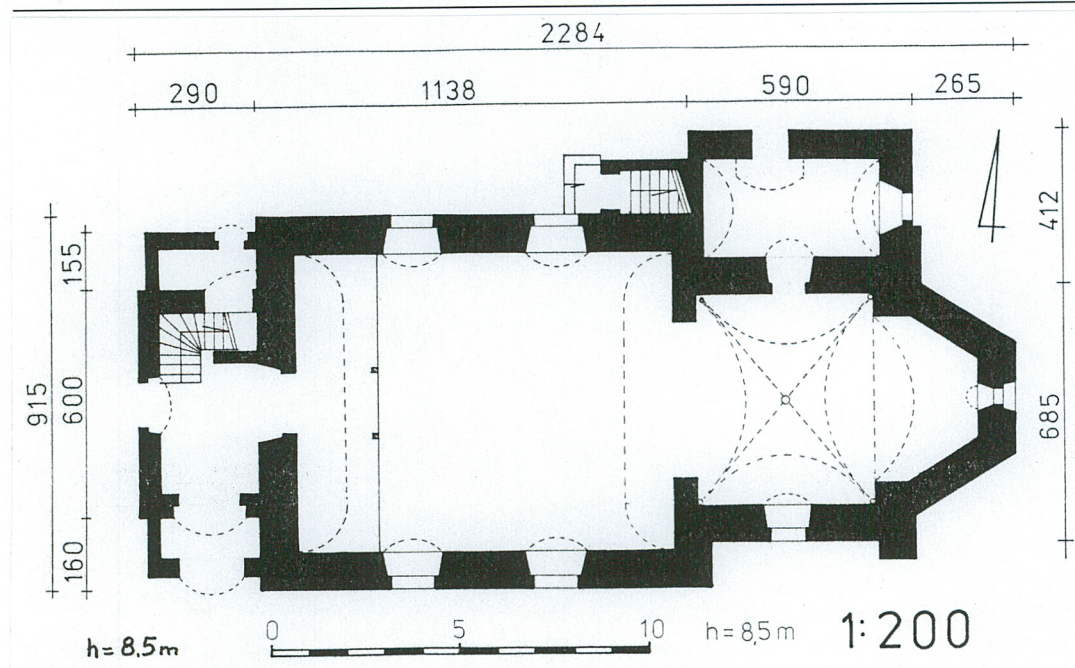
Czerwony Kościół, gm. Krotoszyce, pow. legnicki, woj. dolnośląskie

2. Obiekt / nazwa jak w karcie /

Kościół ew. ob. kat. fil. Nawiedzenia NMP

3. Zawartość wkładki

Rzut, ikonografia

F.B. Wernher, ok.1750, rysunek